

התיירת אספה את החייל - והחייל אסף את מכוניתה

אן קרטן בלמה את מכונית הפיאט 127 שלה בשולי הכביש, בצומת כפר-שמריהו. היתה זו שעת בוקר מוקדמת, ומבעד לטללי הבוקר שעל שימשת מכוניתה, זיהתה אן חייל צה"ל בודד במדים, שעמד בתחנת האוטובוס והניף את ידו. "אני מגיעה עד ארלוזורוב", מיהרה אן להבהיר לחייל שעה שזה פתח את הדלת ועמד להיכנס למכונית. "זה בסדר", באה התשובה. אן לחצה עד דוושת הבנון וניקה אל האוטוסטרדה השוממת בכיוון לצומת הרצליה.

לגבי אן, התיירת האוסטרלית החטובה בת ה-32, לא היה זה אירוע מיוחד. שכן במשך ארבע שנות שהייתה בישראל היא נהגה לאסוף כל חייל שניקרה בדרכה. כעת היא מיהרה בדרכה מביתה שבכפר-שמריהו אל המישרד שבו היא מועסקת בתל-אביב. ה"בוס" שלה יצא לחופשת-שבועות באילת, השאיר בידי אן את מכוניתו, והטיל עליה כמה משימות לביצוע כמישרד. כשנתן ה"בוס" הנדיב את כפתח המכונית בידי אן, הוא לא שיער בנפשו, שזו הפעם האחרונה שהוא רואה את מכוניתו. "יש לך פנצ'ר במכונית", פלט לפתע החייל לעבר אן, לאחר

תנו

טורמפ לגנוב

ההרס במכונית היה רב, וחברת הביטוח העריכה את הנזק כבלתי-ניתן לתיקון ושילמה לבוס שלה חלק משווי המכונית, כפי שנאמד על-ידי שמאי החברה. מרבן שסכום זה היה נמוך מערכה הריאלי, היא אומרת ומוסיפה: "גם בנק הפועלים יצא מופסד מסל הפרשה: החייל האלמוני, שהחל מפור את השיקים שלי בחנויות כל-יב, השתמש בחלק מהשיקים גם למילוי דלק במכונית, ומאחר ללבנק הסכס מיוחד עם חברת-הדלק שעל-יפיו הוא מכבד כל שיק שמשולם עבור בנוי, הרי שהבנק נאלץ לממן את כל טיוליו של אותו חייל-נוכל, ברחבי הארץ.

החייל רצה מכונית חדשה

א לא שהתאונה ליד רמאללה, לא מיצתה את יצר הנוכלות של הטרמפיסט. ביום השישי שלאחר המיקרה הוא התייצב בעיר-המכוניות וביקש לקנות לעצמו מכונית חדשה. הפעם החליט לעלות ברמת החיים ולרכוש מכונית פיאט 132, שעבורה נדרש לשלם 160 אלף לירות. כשנחתמה העסקה בין החייל לסוחר היו כבר הבנקים סגורים, והסוחר החליט להשאיר בידי לקוחו את המכונית תמורת שני שיקים אישיים (ולא בנקאיים, כפי שמקובל). למרבה הפליאה רשם החייל בכל השיקים שבהם השתמש את שמו האמיתי ואת מיספר הוזהרות שלו.

בסוף השבוע שעבר עזרה מישורת טבריה חייל החשוד בביצוע פרשת תעלולי-הנוכלות הללו. החשוד, אילן איזננקוט מנצרת-עילית, עריק מצה"ל, המבוקש גם על-ידי המיטרה הצבאית, שוחרר בערבות של 10 אלף לירות על-ידי שופט-השלום התל-אביבי דויד בראופיר.

"מאז המיקרה היה בי רצון עז לפגוש את אותו טרמפיסט בשנית", סיפרה אן, "אילו הייתי פוגשת אותו, הוא היה מגיע לבטח אל בית-החולים. כשנודע לי על מעצרו, מיהרתי למיטרה וביקשתי רק דבר אחד — שיתנו לי לראות אותו. אבל כשפתחו לפני את תא-המעצר והראו לי את החשוד, התמלאתי בוז כלפיו ורחמים כלפי הרורו, שיצטרכו, כנראה, לשלם הרבה כסף בגלל תעלולי בנם."

למרבה הפלא מצהירה אן קרטן שתמשיך לאסוף חיילים, כמינהגה. "אני לא חושבת שכל חיילי צה"ל אשמים", היא מבהירה, "למרות שכל מי ששומע על המיקרה תמוז, מזהיר אותי שלא אעז עוד לאסוף חיילים. אבל אני לא יכולה לראות אותם כך, עומדים בשולי הדרכים, כשמאות מכוניות חולפות על פניהם מבלי לעצור."

בעבר שירתה האוסטרלית בעלת-הטרמפמנט ממלבורן כשני כירה בשגרירות ארצה בהודו ובפיליפינים. לפני ארבע שנים היא הגיעה לשיגורות אוסטרליות בתל-אביב, שם עבדה שלוש שנים. "הייתי נוסעת במכונית דיפלומטית, עוצרת בטרמפיאדות וממלאת את הרכב בחיילים. למרות שיש אולי נזכרים ביניהם, אני מאד חוששת שחיילים ימשיכו לשבת אצלי במכונית, כי הרי בסופו של דבר מיקרה כזה קורה לאדם רק פעם אחת בחיים. אז אני כבר מחוסנת."

נסיעה של כמה קילומטרים. "זה בדיוק מה שחסר לי! היתה אן בקול רם, ובפנותה אל החייל אמרה: "אם כן, אתה לא חייב להמשיך אתי, אתה יכול לרדת בצומת ולתפוס טרמפ אחר."

תקר בגלגל האחורי

ת ם וחלילה, אני אעזור לך לתקן את הפנצ'ר", הודרו החייל לגלות רוח התנדבותית ואן, שהיתה מופתעת מהמחווה, מיהרה להיכנס לתחנת-הדלק שאחרי צומת הרצליה. "זה לא פנצ'ר, רק חסר לך מעט אוויר", הסביר לאן מוכר-הדלק הקשיש, שעה שהחייל הנמרץ כבר החל מפרק את הגלגל הרורוי ושבפאת המיטען. החייל, ששמע את הדברים, הפסיק את עבודתו, לקח את צינור משאבת-האוויר, והחל מנפח אוויר בגלגל. "גשי לחלק האחורי ותבדקי היטב בגלגלים שם", אמר לאן, כשסיים את מלאכתו. אן עשתה כדברי החייל, שעה שהיא נכנס למכונית, התיישב ליד ההגה והתניע את המנוע. לפתע זינק קדימה, כשהוא משאיר את אן ההמומה בתחנת-הדלק, ליד מיתקן מילוי האוויר.

"הייתי בטוחה שהוא יחזור, פשוט קפאתי על מקומי כמו אידיוטית. מבלי להבין מה מתרחש נגד עיני, סיפרה אן. "רק אחרי דקות ארוכות התחלתי לתפוס שבעצם הלכה המכונית, ואין בדיעתי שם הטרמפיסט האדיב שלי לחזור. רצתי לתחנת הדלק וטילפנתי למיטרת הרצליה, היומנאי המנומנם אמר לי, אחרי ששמע את הסיפור, שאם אני רוצה להתלונן עלי להגיע לתחנה."

השוטרים התבדחו

ב אותן דקות שלאחר המיקרה, יכלו השוטרים לעצור את החייל שנמלט בכיוון תל-אביב. לפניו לא עמדו הרבה אפשרויות, ואילו היה משהו משותף הרצליה נוטל יוזמה, ומדוח על האירוע לאחת הניידות ששוטטו באזור, היה סיכוי סביר לעצור את מכונית הפיאט הנמלטת. אלא שרעיון כזה לא עלה במוחם של שוטרי התחנה. ואיש מהם לא העלה בדעתו לנסוע ולאסוף את אן המבוהלת מתחנת-הדלק שעל אם הדרך.

תחנת המיטרה בהרצליה, שבקושי ידעת את מיקומה, כמובן, אחרי שמסרתי עדות על המיקרה. זה היה לבדיחת התחנה, וכל השוטרים התגלגלו מצחוק. אותי זה לא הצחיק כלל וכלל. מה עוד שהייתי צריכה להסביר למחרת לבוס שלי, כיצד נעלמה המכונית שאותה הוא הפקיד בידי."

מתחנת-המיטרה מיהרה אן לסניף-הבנק שלה, כדי לבטל שני פינקסישיקים, חדשים לגמרי, שאותם נטל החייל האלמוני יחד עם המכונית. יומיים לאחר-מכן נמצאה המכונית בקירבת רמאללה, כשהיא יומיים מאחור-מכן נמצאה המכונית בקירבת רמאללה, כשהיא הפוכה, אחרי שהתנגשה בסלע. "נראה שהנהג שהתהפך עימה היה שותף", מנחשת אן, "שכן בתא-המיטען היה לי ארגון בירה, שכעת היה ריק."

מייד אחרי מאסרו של בנו החל מפעיל מערכת כבדה של לחצים והשתדלויות, אצל רשויות שונות, ומהן דרש לשחרר את בנו היושב במאסר בדרום-אפריקה. בהשפעת אגף השיקום של מישרד-הביטחון, פנו גורמים במישרד-החוץ לשילטון נות דרום-אפריקה, ואחרי השתדלויות מרובות, שוחרר כהן. הוא הועלה על מטוס לישראל, כשהוא מלווה בנציג בכיר בשגרירות, ואחרי שריצה שנת מאסר אחת נחת בארץ ב-1975.

אונס האם — לעיני ילדיה. בישראל נשלח מתי כהן לטיפול אמבולטורי במוסד פסיכיאטרי בנס-ציונה, אך הוא היה חופשי — ובתקופה זו אף ניסה לתקוף אישה. בינתיים עבד כסוכן-נוסע של מוצרי-הלבשה, ובמסגרת זו ידע שביצע לפחות מעשה-אונס אחד. היה זה בנתניה, שם חדר מתי כהן בעזרתה לדירתה של אשה מקור-מית, ואנס אותה באכזריות תוך איום שיפגע בשני ילדיה הקטנים.

חודשיים אחרי אותו מיקרה, במאי 1977, נשפט כהן על-ידי השופט חיים דבורין, שהרשיע אותו ביצוע מעשה מגונה בכוח. באופן מוזר ביותר החליט השופט דבורין לשלוח את כהן לתקופת-מיבחן בת שנתיים. במהלך תקופה זו הגיעו אנשי שירות-המיבחן למסקנה, שאין כל תועלת בפעולתם, השופט דבורין התבקש, על-יפי החוק, לבטל את פקודת המיבחן ולדרון בר עונשו של מתי כהן. אלא שעד שהגיע השופט להחלטתו, נעצר כהן פעם נוספת והוגשו נגדו שני כתבי-אישום.

בכתב-אישום אחד, שבו הורשע על-יפי הודאתו, הואשם בכך שב-26 בינואר השנה התנפל על צעירה שיצאה ממכוניתה, הפילה על הכביש וניסה לביצע בה מעשה מגונה. אחרי שהצעירה פתחה בצעקות נמלט כהן. כתב-האישום השני התייחס לפרשה מועד-זעת הרבה יותר. על-יפי אישום זה, תפס מתי כהן במאי 1977 אשה שירדה עימו במעלית, הרביל אותה באיזמי סכין לבנון. נטוש ושם בעל אותה בניגוד לרצונה, לאחרי-מכן קיים עימה יחסים 15 פעמים נוספות. תוך שהוא מאיים עליה בנושק קר, מפחיד אותה בסיופריזוועה על ברגשים מהעולם-התחתון שעומדים, כביכול, מאחרי מעשיו, ומאיים לפגוע במשפחתה. הת עללויותיו אלה של מתי כהן באשה נמשכו, לפי עדותה, עשרה חודשים, והגיעו לשיא כשהוא אילץ אותה לשלל אנשים מקירים ברחוב לקיים עימה יחסים לעינוי. בשני מיקרים היא עשתה על פי עדותה, וכך כעבור עשרה חודשי התעללות, ב-6 בינואר השנה, בהשפעת חברה, הלכה להתלונן במיטרה. בתום עדותה המפורטת של מתלוננת זו, החליטה התביעה לוותר על הוכחת אישום זה ולהסתפק בהרשעתו של כהן באישום השני.

"פגם יסודי וישן". "איש לא יתפלא על שגם פה, כמו בלא-מעט מיקרים אחרים, פגשנו בעייה אשר בעצם אין לה פתרון", קבעו שלושת שופטי ההרכב לפשעים המור-רים, בהכרעת-הדין החריפה שלהם. "בסופו של דבר, כולם מגיעים פחות או יותר לר-אותה המסקנה: טיפול מסוים סגור, אחרי-כך טיפול אמבולטורי ואחרי-כך — השם ירחם."

אחרי שעיינו בחוות-ידעת פסיכיאטרית של רופאי בית-החולים לחללי-נפש גוה, שקבעו כי מתי כהן בעל לחזור על מעשיו, דחו השופטים את בקשת הסניגור שלא לשלוח את כהן לכלא ולאפשר לו לשקם את עצמו.

"רופאים, לפי סדר הדברים, ממונים על בריאות החולה ולא על ביטחון הציבור", ציינו השופטים. "על ביטחון הציבור ממו-נים אנחנו, ואנחנו, בגדר חובתנו, מוכנים לקחת סיכון — ובלבד שיהיה סביר, לצערנו, חורג כאן הסיכון מן הסביר."

השופטים גם הסתייגו מן הניסיון החוזר ונישנה להדביק למתי כהן הילת גיבורים, ולחייב את מעשיו להלם-קרב שבו לקה, כביכול, במלחמת יום-הכיפורים. בהדגישו הסתייגות זו קבעו השופטים: "על-יפי כל הסימנים, הרי בעוד הרי של תאונה או קרב בוודאי תרמו את תרומתם הנכבדה למצבו הנפשי של הנאשם, הרי ההיסטוריה מוכיחה בדרך-כלל שמדובר באישיות בעלת פגם יסודי וישן."

"בכל הנסיבות הללו, דורשת טובת הציבור שנכנס את הנאשם לבית-הסוהר לתקופה די ממושכת, מבלי שנגלה אכ-זריות."

מתי כהן הורחק מן הציבור למשך חמש שנים, מבלי שבעייתו הנפשית תיפתר. אין בישראל מוסדות שיוכלו לטפל בסטיית דוגמת אלה שמהן הוא סובל, אך מוסדות לרוב היו מוכנים ומומונים להתערב בעני-יעים לאלהם.